

CASTELLS CATALANS

MEROLA

Nom del castell: Merola
Data de construcció: X
Municipi: Puig-reig
Comarca: Berguedà
Altitud: 392 m
Coordenades: E 1.871420 N 41.931316
(Geogràfica - ETRS89)

Com arribar-hi: situats dins del nucli urbà de Navàs, sortir en direcció nord per la carretera C-16z que passa per sota l'autovia C-16 i després segueix paral·lela a ella durant 1,5 km. Aleshores prendre una desviació a l'esquerra (1.875883, 41.934176), on hi ha la Creu de Merola, i en direcció ponent baixar fins a un petit torrent i així arribar al petit nucli de Santa Maria de Merola on hi ha el seu castell.

Castell de Merola, altrament Torre de Merola, és un antic castell del municipi de Puig-reig (Berguedà) declarat bé cultural d'interès nacional. Les ruïnes del castell estan situades a tocar de l'església nova de Santa Maria de Merola, prop del camí ral i a la riba dreta de la riera de Merola.

Descripció

Actualment només es conserva la paret de tramuntana de la torre d'homenatge, coneguda popularment amb el nom de la torre dels Moros. Es tracta d'una torre esberlada acabada amb merlets. Té una alçada de 4,95 m i el mur té 1,20 m de gruix. La construcció és de planta rectangular, gairebé quadrada, formada per tres pisos d'alçada, els dos primers coberts amb volta i el superior amb fusta. La torre estava coronada amb merlets i s'hi accedia mitjançant dues portes, probablement d'arc de mig punt adovellat. L'aparell força regular i col·locat a filades denota una obra del segle XII. Bona part de l'aparell de la torre i de la fortificació foren aprofitats als segles posteriors per bastir les masies del terme de Merola.

En el mes de juny de 2017, la Diputació de Barcelona lliurà a l'Ajuntament de Puig-reig el projecte executiu de consolidació i restauració de la torre del castell de Merola.

La torre del castell de Merola. Foto de Jordi Gironès.

Història

Merola és documentat com a fortalesa des del 983. El lloc de Merola formava part del terme casteller de castell de Puig-reig en els segles IX i X, i era habitat per pagesos alouers. L'església romànica de Santa Maria de Merola ja és documentada el 1050. Es tenen notícies de la família dels senyors de Merola a partir de mitjan segle XI. La família dels senyors de Merola apareix citada com a vicaris del castell de Puig-reig i protectors del monestir de Sant Pere de la Portella. Al segle XII augmentà el seu protagonisme; Bernat de Merola, un dels membres més actius, fou amic de Guillem de Berguedà, el trobador, i s'enfrontà repetidament amb el bisbe de Vic. Es casà amb Berenguera de Joval, amb la qual cosa augmentà considerablement el seu patrimoni amb castells com el d'Olius, Joval i Lavit. Probablement fou

Façana de ponent de la torre. Foto de Ricard Ballo.

Bernat de Merola qui feu construir la torre i la fortalesa. El seu nét, Bertran de Merola es va vendre el patrimoni familiar a Pere d'Olvan (1225). A finals del segle XIII els dominis del castell van passar als senyors de Berga. Posteriorment, totes les possessions dels senyors de Berga, juntament amb el comtat del Pallars, van esdevenir, per adquisició, possessions del rei. El 1363, la reina Elionor, muller de Pere II, va vendre al mercader Pere Fresc de Berga el castell de Merola, juntament amb altres possessions i esglésies.

Llegenda del cavaller de Merola

Joan Amades recull una llegenda sobre el cavaller de Merola: Quan el rei Jaume I el Conqueridor va conquerir València, a Barcelona, en saber-se la notícia de la rendició de la ciutat, va haver-hi una gran alegria al palau, i la reina i les principals dames mullers i filles dels cavallers que estaven a la campanya es van entusiasmar per a anar a València i donar una sorpresa a llurs marits i pares. I així ho van fer. Portades per l'entusiasme regnant entre la nostra gent, van voler arribar al límit de lloc que s'havia fixat com a frontera amb els moros, per tal de veure la mala carota que feien els sarraïns, i sense dir res a ningú van organitzar una llarga cavalcada que va anar-se'n terres enllà. Quan menys s'ho podien pensar, es van trobar voltades de moros que se'ls van abraonar, i segurament que les haurien fetes presoneres i les haurien mortes si no hagués estat per la diligència i el braó del cavaller de Merola, que es va adonar de l'entremaliadura i, acompanyat d'un estol de

valents homes, va seguir la cavalcada de la vora per conjurar qualsevol possible contratemps. Per fer fugir els moros els guerrers van haver de lluitar molt aferrissadament.

Quan el rei Jaume i els altres cavallers interessats van saber el que havia passat, van tenir un gran disgust, sobretot de pensar el dol que hauria entelat la gran victòria si la reina i les dames més principals haguessin caigut en mans dels moros. El rei va cridar el cavaller de Merola i li va dir que se sentia obligat amb ell, que demanés allò que volgués, que li fóra concedit, fos el que fos, puix que per al rei no hi havia res impossible. El de Merola no s'atrevia a demanar, i, davant de la insistència del rei, li digué que, allò a què ell aspirava, el rei no li ho voldria donar. El rei es va picar i li repetí que demanés allò que volgués, perquè per a un rei no hi havia res impossible. El senyor de Merola li va demanar una de les cinc barres que aleshores tenia l'escut reial de Catalunya. Efectivament, el rei va trobar que era molt demanar; però, com que la paraula de rei no torna enrere, i li havia promès donar-li allò que demanés, li va concedir el que volia.

Des d'aleshores que l'escut de Catalunya, que tenia cinc barres o pals, va tenir-ne només quatre. L'escut del cavaller i senyor de Merola, que feia unes aigües, va ostentar enmig un pal vermell de sang, com el de l'escut de Catalunya, concedit pel gran rei Jaume.

Octubre de 2018
Elena Fàbregas
Jordi Gironès

La Torre i l'església. Foto de Ricard Ballo.